

Kronofogdens användning av sociala medier vid utredning och delgivning

Efterforskning på sociala medier

Kronofogdemyndigheten (Kronofogden) får i verkställigheten, tillsynen över näringsförbud och skuldsaneringsverksamheten efterforska information om kunder på sociala medier om:

1. uppgifterna som efterforskas är tillgängliga för var och en,
2. efterforskningen behövs för utredningen i ett mål eller ärende och har ett bestämt syfte som efterforskningen begränsas till, och
3. det saknas andra, mindre integritetskänsliga sätt att efterforska uppgifterna.

Efterforskning är tillåten även om det behövs ett konto på det sociala mediet för att kunna komma åt informationen, och även om Kronofogden behöver ansluta till en grupp, så länge vem som helst släpps in i gruppen.

Information med säkerhetsinställningar som gör den tillgänglig endast för vissa får i enlighet med p. 1 inte efterforskas. Kronofogden ska i sin efterforskning således inte bli vän med någon eller ansluta till en sluten grupp som inte vem som helst släpps in i.

När Kronofogden använder sociala medier för efterforskning ska konton tillhörande Kronofogden användas, och det ska som huvudregel gå att se att kontona tillhör Kronofogden. Anonymiserade konton ska användas restriktivt och bara om det behövs för att efterforskningen ska kunna genomföras eller för att inte syftet med efterforskningsåtgärderna ska riskeras. Även svårigheten att hemlighålla att sådana konton tillhör Kronofogden bör då beaktas.

Kontakt med kunder via sociala medier

Kronofogden får söka upp och ta kontakt med kunder via sociala medier när:

- det inte går att få kontakt med kunden via brev, telefon, mail eller sms, och
- myndigheten bedömer att kontot som ett meddelande skickas till med mycket hög sannolikhet används av den avsedda mottagaren.

Meddelandet som Kronofogden skickar bör bara innehålla en uppmaning till kunden att kontakta Kronofogden. Om kontakt då fås ska kontakten sedan fortsätta via andra kanaler, såsom brev, mail, telefon eller sms.

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

Delgivning av kunder via sociala medier

Kronofogden får delge information eller handlingar genom sociala medier endast i undantagsfall, om:

- det står helt klart att kontot som handlingarna/informationen skickas till används av den som ska delges,
- personen som ska delges på förhand samtycker till att delges via det sociala mediet,
- handlingarna/informationen har ett innehåll som är begränsat till ett fåtal sidor och enkelt och snabbt går att ta till sig även från en mobil enhet, och
- handlingarna/informationen inte innehåller uppgifter som är integritetskänsliga för eller sekretesskyddade till förmån för någon annan än den som samtyckt till delgivningen.

Information om skuldsanering via sociala medier

Kronofogden ska inte ge upplysningar direkt till enskilda privata konto på sociala medier om att denne kan ha rätt till skuldsanering. Däremot kan sociala medier användas för att lägga upp allmän information om skuldsanering på allmänna utrymmen.

Rutiner behöver tas fram för den praktiska användningen

Den praktiska användningen av sociala medier förutsätter att anvisningar tas fram för när och hur efterforskning, kontakt och delgivning på/via olika specifika sociala medier ska ske, och i vilka fall som anonymiserade konton ska användas. I samband med detta måste Kronofogden beakta även användarvillkoren för de sociala medier som ska användas.

Synpunkter på ställningstagandet och den rättsliga promemorian har inhämtats från verkställighetsenheterna, delgivningsenheten, jurist- och konkurstillsynsenheten, betalningsföreläggandeenheten och skuldsaneringsenheten.

Beslut i detta ärende har fattats av rättschefen Ulrika Lindén efter föredragning av verksjuristen Mikael Johansson. Vid den slutliga handläggningen har även enhetschefen Jens Västberg deltagit.

Ulrika Lindén
Rättschef

Mikael Johansson
Verksjurist

Rättslig promemoria

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning och disposition.....	4
2	Bakgrund, frågeställningar och avgränsningar	5
3	Gällande rätt m.m.	6
3.1	<i>Allmänna regler och principer i Kronofogdens verksamhet</i>	
3.1.1	RF	6
3.1.2	Europakonventionen.....	7
3.1.3	Förvaltningslagen & instruktionen för Kronofogden.....	8
3.1.4	Dataskyddsregleringen	9
3.2	<i>Andra regler och JO-beslut av relevans för efterforskning på sociala medier</i>	
3.2.1	I verkställighetsmål	10
3.2.2	I tillsynen över näringsförbud	11
3.2.3	I ärenden om skuldsanering.....	11
3.2.4	Vissa JO-beslut av relevans för efterforskning i sociala medier.....	11
3.3	<i>Andra regler och JO-beslut av relevans för delgivning och kontakt via sociala medier</i>	
3.3.1	Delgivningslagen.....	13
3.3.2	Offentlighets- och sekretesslagen.....	14
3.3.3	Förvaltningslagen	15
3.3.4	Skuldsaneringslagen.....	15
3.3.5	Vissa JO-beslut av relevans för delgivning/kommunikation via sociala medier.....	15
4	Kronofogdens bedömning.....	17
4.1	<i>Efterforskning i sociala medier</i>	
4.1.1	Efterforskning av allmänt tillgänglig information	17
4.1.2	Efterforskning av information som inte är allmänt tillgänglig.....	18

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

4.1.3	Efterforskning ska normalt vara öppen och ske med myndighetens utrustning.....	19
4.1.4	Andra aspekter att beakta vid efterforskning i sociala medier	20
4.2	<i>Kontakttagande och delgivning via sociala medier</i>	
4.2.1	Restriktivitet är påkallad	21
4.2.2	Under vissa förutsättningar kan kontakt tas genom sociala medier	21
4.2.3	Kontaktuppgifter som åtkommes genom sociala medier	23
4.2.4	Delgivning via sociala medier får ske endast i undantagsfall	23
4.3	<i>Informationsspridning om skuldsanering via sociala medier</i>	

1 Sammanfattning och disposition

De rättsliga möjligheterna för Kronofogden att använda sociala medier i myndighetens utredningsverksamhet och vid delgivning har utretts. Slutsatserna är att sociala medier i viss utsträckning och under vissa förutsättningar kan användas både i verkställighetens utredningsverksamhet och vid delgivning, se en utförligare sammanfattning i ställningstagandet.

Den rättsliga promemorian är disponerad på så sätt att det i avsnitt 2 redogörs för bakgrunden till utredningen samt de frågeställningar som ställningstagandet och promemorian avser att besvara. Vidare redogörs för ett antal avgränsningar som gjorts.

I promemorians avsnitt 3 redovisas relativt utförligt den gällande rätt som anses relevant för de identifierade frågeställningarna.

I avsnitt 4 tillämpas sedan den redovisade regleringen på promemorians frågeställningar, och promemorians slutsatser redovisas och motiveras.

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

2 Bakgrund, frågeställningar och avgränsningar

Inom myndigheten har uppmärksammats att det råder oklarhet om hur sociala medier får användas vid utredning och delgivning, och det har efterfrågats klargörande ställningstaganden. Rättsavdelningen har därför träffat företrädare för verkställigheten, specialverkställigheten, delgivningsverksamheten, betalningsföreläggandeverksamheten och skuldsaneringsverksamheten för att ta reda på vilka behov som finns och vilka frågor som behöver redas ut.

Ställningstagandet tillsammans med denna rättsliga promemoria syftar till att besvara följande identifierade frågeställningar, och på så sätt tjäna som stöd för verksamheten i den löpande utredningsverksamheten och vid delgivning.

Frågeställningar

1. Får Kronofogden, i sin verkställighetsverksamhet, näringsförbudstillsynsverksamhet och sin skuldsaneringsverksamhet, använda sociala medier för att efterforska information om kunder? Under vilka förutsättningar får detta i så fall ske?
2. Får Kronofogden, vid delgivning, använda sociala medier för att söka upp och ta kontakt med kunder som myndigheten söker för delgivning, och under vilka förutsättningar får detta i så fall ske?
3. Får Kronofogden använda sociala medier för att delge sina kunder information, och under vilka förutsättningar får det i så fall ske?
4. Får Kronofogden använda sociala medier för att kommunicera ut information till kunder som potentiellt skulle kunna vara berättigade till skuldsanering och i så fall på vilket sätt?

Avgränsningar

I promemorian har inte övervägts vilka sociala medier som lämpligen bör och kan användas för olika åtgärder, och hur de sociala mediernas användarvillkor/regler ser ut, utan promemorian handlar om myndighetens användning av sociala medier generellt. Det har inte heller övervägts vilka avtal eller annat som kan behöva tecknas med aktörer som tillhandahåller sociala medier. Dessa frågor får övervägas i samband med att anvisningar tas fram för när och hur efterforskning på olika specifika sociala medier ska ske.

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

3 Gällande rätt m.m.

I detta avsnitt redovisas de författningsregler samt ett antal JO-beslut som bedömts vara av relevans för promemorians frågeställningar. I vissa delar förklaras även vissa begrepp och det hänvisas till och redogörs för uttalanden i förarbeten, rättsfall, doktrin och andra rättskällor, som bedömts relevanta att redovisa för att få en förståelse för regleringen och för de slutsatser som dras i promemorians avslutande avsnitt.

3.1 Allmänna regler och principer i Kronofogdens verksamhet

3.1.1 RF

Enligt **2 kap. 6 § första stycket RF** är var och en gentemot det allmänna skyddad bl.a. mot husrannsakan och liknande intrång, samt mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot t.ex. hemlig avlyssning.

Enligt **2 kap. 6 § andra stycket RF** är var och en dessutom skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

Vid bedömning av vilka åtgärder som anses utgöra ett ”betydande intrång” i den personliga integriteten ska såväl åtgärdens omfattning, arten av intrånget, åtgärdens ändamål och andra omständigheter beaktas. Vid bedömningen av hur ingripande intrånget är i samband med insamling, lagring och bearbetning eller utlämnande av uppgifter om enskildas personliga förhållanden ska stor vikt läggas vid uppgifternas karaktär. Ju känsligare uppgifterna är, desto mer ingripande anses hanteringen av uppgifterna vara. Vid bedömningen ska vikt även läggas vid ändamålet med behandlingen, där t.ex. hantering som syftar till att utreda brott typiskt sett är mer känslig än hantering som uteslutande sker för att ge en myndighet underlag för förbättringar av kvaliteten i handläggningen. Mängden uppgifter som hanteras spelar också roll. Bestämmelsen är inte tänkt att innebära ett hinder mot lagstiftning som behövs till skydd för viktiga samhällsintressen eller lagstiftning som utgör ett led i anpassningen av normerna till den fortgående samhällsutvecklingen. Vad som utgör ett betydande integritetsintrång ska bedömas utifrån de samhällsvärderingar som råder vid varje givet tillfälle, och bestämmelsen är tänkt att omfatta endast de mest ingripande intrången (se prop. 2009/10:80 s. 182-185 samt 250).

Vad som utgör ”övervakning” respektive ”kartläggning” ska bedömas med utgångspunkt från vad som enligt normalt språkbruk läggs i dessa begrepp, och det avgörande vid bedömningen av om en åtgärd ska anses innebära övervakning eller kartläggning är dess effekt, inte det huvudsakliga syftet med åtgärden (prop. 2009/10:80 s. 181 och 250).

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

Enligt **2 kap. 20 § RF** får skyddet mot intrång enligt 6 § begränsas genom lag, men enligt **2 kap. 21 § RF** får sådana begränsningar göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle, och aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett dem. Även om bestämmelsen riktar sig främst till lagstiftaren har proportionalitetskravet kommit att tillmätas betydelse även i rättstillämpningen (se NJA 2005 s. 805, NJA 2012 s. 400 och NJA 2015 s. 45 samt HFD 2015 ref. 80 och HFD 2016 ref. 44).

Utöver de uttryckliga reglerna i RF råder **offentlighetsprincipen** inom den svenska förvaltningen, innebärande att allmänheten och massmedierna ska ha insyn i statens och kommunernas verksamhet. För att en offentlighetsprincip ska anses råda räcker det inte med att myndigheterna lämnar medborgarna en vidsträckt information om sitt arbete. Den offentliga verksamheten måste dessutom ligga öppen för medborgarna och de nyhetsförmedlande organen på sådant sätt att dessa kan inhämta upplysningar i skilda angelägenheter efter eget val, oberoende av myndigheternas informationsgivning (prop. 1975/76:160 s. 60).

3.1.2 Europakonventionen

Den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) gäller som svensk lag. Av **2 kap. 19 § RF** följer dessutom att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av konventionen.

Art. 8 i Europakonventionen föreskriver en rätt till respekt för den enskildes privatliv, och att denna rätt endast under vissa förutsättningar får inskränkas av offentlig myndighet. Bestämmelsen lyder enligt följande.

- 1. Var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.*
- 2. Offentlig myndighet får inte inskränka åtnjutande av denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välstånd eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.*

Rätten till respekt för privatlivet har många aspekter och innefattar bl.a. ”the physical and psychological integrity of a person”. När man undersöker om ett brott mot art. 8 är för handen är första frågan om åtgärden utgör ett ingrepp i någon av rättigheterna som anges i punkt 1, och andra frågan om om ingreppet i så fall var godtagbart enligt punkten 2. För att ingreppet ska vara godtagbart måste tre villkor vara uppfyllda:

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

1) Ingreppet måste ha stöd i en lag, som uppfyller rimliga anspråk på rättssäkerhet, ger skydd mot godtycke, och är utformad med tillräcklig precision. En nationell lag som ger de rättstillämpande myndigheterna utrymme för en skönsmässig bedömning kan i och för sig vara godtagbar, så länge gränserna för bedömningen är tillräckligt klara för att ge individen skydd mot godtyckliga ingrepp.

2) Ingreppet måste vara ägnat att tillgodose något av de i punkten 2 uppräknade intressena. Ändamålen är allmänt formulerade och det är ofta möjligt att hänföra ett ingrepp till någon av kategorierna.

3) Ingreppet måste vara nödvändigt i ett demokratiskt samhälle. Det krävs att det ska finnas ett angeläget samhällsligt behov. Europadomstolen har här tillerkänt medlemsstaterna en viss frihet att avgöra om en inskränkning är nödvändig, men inskränkningar måste vara proportionerliga. Medlemsstaternas frihet blir mindre om åtgärden ingriper i någon väldigt intim aspekt av privatlivet men större om det t.ex. handlar om nationell säkerhet eller andra viktiga intressen.

Regeringen har uttalat att konventionens skydd för privatlivet inte kan anses hindra polisen att genom infiltration göra sig bekant med människor i syfte att samla information som kan leda till att brott klaras upp. Regeringen har samtidigt angett att skyddet för privatlivet mer allmänt riskerar att kränkas om en myndighet följer och noterar en persons personliga aktiviteter, för att på ett mera systematiskt sätt kartlägga personens liv. (Se prop. 2005/06:149 och SOU 2003:74 s. 137.)

Av Europadomstolens praxis följer att påträngande metoder för att samla information om individer, t.ex. genom övervakning, telefonavlyssning, brevkontroll, dagboksläsning eller husrannsakan som regel anses vara sådana ingrepp som art. 8 skyddar ifrån. För att metoderna ska vara godtagbara måste de därmed uppfylla kraven i punkt 2.¹

3.1.3 Förvaltningslagen & instruktionen för Kronofogden

Enligt **5 § förvaltningslagen (FL)** får en myndighet endast vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen. Åtgärder får aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den utsatte. Enligt **9 § FL** ska ärenden

¹ Källor till avsnittet om art. 8 EUK: Moreham, The right to respect for private life in the European convention on Human Rights: A re-examination, EHRLR 2008, s. 46-64, med hänvisningar till Europadomstolens praxis, samt Danielius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, femte upplagan, s. 369-381 och s. 432-444.

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

samtidigt handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Enligt **23 § FL** ska myndigheten se till att ärenden blir utredda i den omfattning som dess beskaffenhet kräver.

27 § FL stadgar att myndighet som får uppgifter på något annat sätt än genom en handling snarast ska dokumentera uppgifterna, om de kan ha betydelse för ett beslut i ärendet. Bestämmelsen stadgar vidare att det ska framgå av dokumentationen när den har gjorts och av vem.

5 § förordningen med instruktion för Kronofogdemyndigheten stadgar vidare att Kronofogden ska bidra till ett väl fungerande samhälle och utföra sina uppgifter på ett sätt som är rättssäkert, kostnadseffektivt och enkelt för såväl allmänhet och företag som för Kronofogden.

3.1.4 Dataskyddsregleringen

Enligt **EU:s dataskyddsförordning 2016/679** (dataskyddsförordningen, också benämnd GDPR) måste Kronofogden behandla alla personuppgifter på ett lagligt, korrekt och öppet sätt (**art. 5:1**) och ha ett berättigat och uttryckligt angivet ändamål för insamling och behandling av personuppgifter (**art. 5:2**).

Enligt **art. 5.1 f)** ska personuppgifterna behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för personuppgifterna, inbegripet skydd mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstöring eller skada genom olyckshändelse, med användning av lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder.

Art. 6 i förordningen föreskriver att behandling är laglig endast om och i den mån som något av ett antal angivna villkor är uppfyllda. För Kronofogdens del handlar detta primärt om att behandlingen enligt punkten c) ska vara nödvändig för att fullgöra de rättsliga förpliktelser som åvilar Kronofogden.

Enligt **art. 9** i förordningen är behandling av vissa typer av personuppgifter som huvudregel förbjuden. Det gäller uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning. Under vissa förutsättningar får dock sådana behandlas. Det gäller t.ex. om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, och detta står i proportion till det eftersträlvade syftet, är förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och det finns bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (art. 9.2 g). Regeringen har uttalat att det

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

torde stå klart att verksamhet som innefattar myndighetsutövning utgör ett viktigt allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 84).

I lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning finns kompletterande bestämmelser till dataskyddsförordningen. **2 kap. 1 §** stadgar att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, bl.a. om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som följer av lag eller annan författning. I **3 kap. 3 §** anges att sådana känsliga personuppgifter som avses i art. 9 dataskyddsförordningen får behandlas av en myndighet om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende.

I lagen om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet finns ytterligare bestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen, och som är tillämpliga i Kronofogdens verksamhet. Bl.a. föreskriver **1 kap. 6 §**, som ett komplement till art. 9 i dataskyddsförordningen, att känsliga personuppgifter och uppgifter om bl.a. brott får behandlas endast om uppgifterna har lämnats i ett ärende, är nödvändiga för handläggningen av ärendet, eller om det särskilt anges på annat ställe i lagen att de får behandlas. Vidare föreskrivs i **2 kap. 25 §** att uppgifter i en databas får lämnas ut till en enskild på medium för automatiserad behandling endast om regeringen har meddelat föreskrifter om det, vilket finns i 11-17 §§ i förordningen om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet. 16 § i förordningen föreskriver att uppgifter i databaserna om den enskilde själv får lämnas ut till denne.

3.2 Andra regler och JO-beslut av relevans för efterforskning på sociala medier

3.2.1 I verkställighetsmål

I **4 kap. 9 § UB** regleras Kronofogdens utredningsskyldighet. Paragrafen stadgar följande:

Kronofogdemyndigheten skall i den utsträckning som behövs med hänsyn till ansökans innehåll, tillkommande uppgifter, gäldenärens förhållanden och omständigheterna i övrigt utreda gäldenärens anställnings- och inkomstförhållanden samt undersöka om gäldenären har utmätningsbar egendom.

Enligt förarbetena till bestämmelsen (Prop. 2006/07:34 s. 23) är det Kronofogden som avgör vilka utredningsåtgärder som bör vidtas i det enskilda fallet, även om sökanden har möjlighet att framföra önskemål om utredningsarbetet. Det anges att myndigheten har ett betydande utrymme att anpassa sina insatser till förhållandena i det enskilda målet.

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

2 kap. 17 § UB ger under vissa förutsättningar Kronofogden mandat att vid förrättning genomöka hus, rum eller förvaringsställe, om det behövs för att verkställighet ska kunna ske.

3.2.2 I tillsynen över näringsförbud

Enligt **44 § lagen om näringsförbud** får Kronofogden, inom ramen för sin tillsyn över att näringsförbud följs:

1. *begära att den som har näringsförbud lämnar uppgift om inkomst, anställningsförhållanden och övriga omständigheter av betydelse för att klarlägga hur han eller hon försörjer sig,*
2. *söka upp den som har näringsförbud i hans eller hennes bostad eller där han eller hon annars befinner sig, och*
3. *vidta de övriga utrednings- och spaningsåtgärder som är befogade för att klarlägga hur den som har näringsförbud försörjer sig.*

Enligt specialmotiveringen till bestämmelsen (prop. 2013/14:215, s. 109) ska den generella bestämmelsen i punkten 3 ses som en upplysning om att Kronofogden – så länge det sker med respekt för den personliga integriteten - har rätt att vidta nödvändiga åtgärder för att kunna genomföra en effektiv tillsyn. Det anges vidare att Kronofogden har möjlighet att exempelvis på internet efterforska material som ger anledning att misstänka att en person bryter mot ett näringsförbud, samt att myndigheten kan samla in material också genom att bedriva viss spaning ute på fältet. Avsikten med bestämmelsen är dock inte är att ändra på arbetsfördelningen mellan Kronofogden och polisen och i en särskild bestämmelse i lagen anges att Kronofogden har rätt att få hjälp av polismyndighet för att genomföra spaningsåtgärder. Kronofogden ska alltså endast ägna sig åt sådan spaning som är av enklare slag medan mera närgången spaning som är av utpräglat polisiärt slag ska överlätas till polisen. Spaningsarbete ska avbrytas så snart misstankar om överträdelser av näringsförbud har fått en sådan konkretion att det finns anledning att göra en polisanmälan (se prop. 2013/14:215 s. 109).

3.2.3 I ärenden om skuldsanering

Enligt **20 § skuldsaneringslagen** ska Kronofogden, efter ett beslut om inledande av skuldsanering, se till att ärendet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver, för att utreda om förutsättningarna för skuldsanering är uppfyllda. Skyldigheten att utreda är relaterad till behovet i varje enskilt ärende och Kronofogden får bedöma hur långt ansvaret i olika avseenden sträcker sig (se prop. 2015/16:125 s. 65-66).

3.2.4 Vissa JO-beslut av relevans för efterforskning i sociala medier

I beslut **3964-2007** hade en person som sökte a-kassa en blogg där hon kritiserat kassan och angett att hon läst en kurs, som hon sedan fick frågor om av kassan

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

sedan en sommarvikarie på kassan stött på bloggen av en slump. JO angav i sitt beslut följande.

Det inträffade visar emellertid vikten av att utredningsrutiner, inklusive de informationskällor som används, är generellt utformade så att det inte med fog kan göras gällande att lika ärenden behandlas på olika sätt. Ett mer slumpvist sökande av information på Internet ter sig därvid som en problematisk utredningsmetod. Jag vill emellertid också framhålla, att den som i likhet med anmälaren offentliggör information om sig själv har anledning att beakta att sådan information blir tillgänglig även för myndighetsutövande organ och att dessa har skyldighet att ta hänsyn till information som kommer till deras kännedom.

Från det mer generella perspektiv som JO kan anlägga på saken gäller att man i en verksamhet av kassans slag är skyldig att, precis som beträffande de utredningsmetoder som tillämpas, ha generella rutiner, som tillämpas på ett likformigt sätt. Sådana rutiner bör vara grundade på principiella överväganden.

I beslut **2611-2013** hade socialtjänsten kommit över för allmänheten tillgängliga uppgifter på Facebook i ett biståndsärende. JO uttalade där följande.

När det gäller offentliga uppgifter på t.ex. en blogg eller en sökandes Facebooksida, som är tillgängliga för var och en, ser jag alltså – liksom när det gäller uppgifter från offentliga register – inget formellt hinder mot att socialtjänsten hämtar in dessa. Jag ser heller inget formellt hinder mot att sådana uppgifter hämtas in utan den enskildes samtycke. Dock vill jag påminna om att de grundläggande principer som socialtjänsten ska iakta när den vidtar andra utredningsåtgärder gäller även vid informationsinhämtning på internet. Det är alltså en utgångspunkt att den sökande medverkar i utredningen och att den genomförs i samråd med den enskilde. Vidare ska utredningen genomföras med respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet.

Det nu sagda innebär att socialtjänsten enligt min mening inte bör ägna sig åt ett mer eller mindre allmänt och rutinmässigt sökande efter information om en enskild biståndssökande på internet. Även om den som offentliggör information om sig själv får räkna med att informationen kan komma till en myndighets kännedom kan den enskilde uppleva det som ett omotiverat intrång i den personliga integriteten. Vidare kan det uppfattas som ett misstroende, eller ”snokande”, från socialtjänstens sida, som riskerar att skada den enskildes förtroende för myndigheten. Först om det av någon anledning bedöms nödvändigt att exempelvis kontrollera en uppgift som den enskilde har lämnat bör en sökning på internet komma i fråga. Sökningen bör alltså ha ett bestämt syfte.

I det sammanhanget vill jag betona att det inte kan komma i fråga att socialtjänsten hämtar eller försöker hämta in information som inte är offentlig, t.ex. på grund av att det finns ett lösenordsskydd eller, t.ex. som på Facebook, säkerhetsinställningar som gör informationen tillgänglig endast för vissa. Självklart bör det inte heller komma i fråga att handläggare och andra tjänstemän använder privata Facebook-konton eller liknande för informationssökning i tjänsten. Med hänsyn till vikten av en enhetlig ärendehandläggning bör den socialnämnd som använder eller avser att använda informationsökning på internet som en utredningsmetod i ärenden om försörjningsstöd ha riktlinjer eller handlägningsrutiner som omfattar även den saken. Det bör således inte stå en enskild handläggare fritt att avgöra när och hur en sådan informationsökning ska genomföras.

I beslutet **JO 2972-2009**, som gällde provköp av folköl arrangerade av en kommunal nämnd i syfte att kontrollera att folköl inte såldes till personer under 18

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

år, angav JO att dold myndighetsutövning alltid kan ifrågasättas från rättssäkerhetssynpunkt genom den avskärmning från insyn och kontroll som uppkommer, och att detta gäller särskilt när åtgärderna saknar stöd i en rättslig reglering.

I **JO 3652-2010**, som gällde okonventionella utredningsmetoder, som inte hade direkt lagstöd, för att förmå en brottsmisstänkt att lämna uppgifter om egen brottslighet, uttalande JO bl.a. följande:

I frånvaro av författningsregler gällande det slags åtgärder som vidtogs mot AA kan rättsläget ha uppfattats som oklart. Detta kan dock allmänt sett inte av en myndighet tas till intäkt för att utsträcka sina befogenheter. När det gäller ingripanden i enskildas fri- och rättigheter gäller att det som inte är tillåtet är förbjudet. En försiktighetsprincip bör därför tillämpas.

I **JO 1693-2009** uttalas bl.a. följande:

JO har tidigare gjort uttalanden om principerna för och metoderna i bl.a. Kronofogdemyndighetens efterforskande verksamhet (se JO om moderna efterforskningsmetoder i Skatte- och Kronofogdemyndigheternas verksamhet – en undersökning av laglighet och lämplighet, 1984:1 [försättningsvis benämnd JO 1984:1]). JO uttalade bl.a. att beslut om känsliga eller ovanliga insatser bör fattas på chefsnivå samt att åtgärder som vidtas ska dokumenteras. Kravet på opartiskhet och saklighet i 1 kap. 9 § regeringsformen måste givetvis iakttas. Utgångspunkten är att åtgärderna ska präglas av ändamålsenlighet, urskillning och måtta (se JO 1984:1 s. 32). Det borde, uttalade JO vidare, finnas ett utrymme för att med utgångspunkt i annonser om viss näringsverksamhet, genom exempelvis enkla telefonförfrågningar, skaffa sig allmän information om verksamheten. En tjänsteman som går längre och exempelvis ställer frågor av provokativ natur eller agerar under falskt namn har däremot i de allra flesta situationer passerat gränsen för det lämpliga (se JO 1984:1 s. 34).

I **JO 1143-2008**, där kommunen hade fått in smygfilmer från en utomstående privatperson i ett färdtjänstärende, uttalar JO att principen om fri bevisprövning innebär att alla slags bevis får beaktas, även om de exempelvis åtkommit genom brott eller har någon annan tvivelaktig bakgrund. JO uttalar vidare att principen om fri bevisprövning anses gälla även inom förvaltningsprocessrätten och att det som utgångspunkt inte finns några begränsningar i en förvaltningsmyndighets möjlighet att lägga allt utredningsmaterial den förfogar över till grund för beslut.

3.3 Andra regler och JO-beslut av relevans för delgivning och kontakt via sociala medier

3.3.1 Delgivningslagen

Enligt **4 § delgivningslagen (DelgL)** ska delgivningssätt väljas med utgångspunkt i att det ska vara ändamålsenligt med hänsyn till handlingens innehåll och omfattning och medföra så lite kostnader och besvär som möjligt. Delgivning får inte ske på ett sätt som är olämpligt med hänsyn till omständigheterna i ärendet.

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

Myndigheten ska göra en proportionalitetsbedömning och använda det delgivningssätt som bedöms vara effektivt i det enskilda fallet utan att i onödan orsaka kostnader eller andra negativa konsekvenser. Vid bedömningen ska handlingens innehåll och omfattning beaktas (prop. 2009/10:237 s. 231).

Enligt **17 § DelgL** får vanlig delgivning användas vid all delgivning, men endast myndighet får vid vanlig delgivning skicka handlingen på elektronisk väg. Med elektronisk väg avses t.ex. telefax, e-post och SMS. Vid prövningen av om en handling bör skickas på elektronisk väg gäller 4 § (se prop. 2009/10:237 s. 238).

I förarbetena till 17 § DelgL anges även följande (se prop. 2009/10:237 s. 121):

En nackdel med att skicka handlingar på elektronisk väg kan vara att det ibland kan föreligga osäkerhet i fråga om ett telefaxnummer eller en e-postadress tillhör delgivningsmottagaren. Till skillnad från vad som gäller vid översändande med traditionell post saknas det, i varje fall för närvarande, ofta möjlighet att på något tillförlitligt sätt kontrollera att t.ex. en e-postadress är korrekt. Vissa e-postadresser kan inte heller med någon säkerhet knytas till en viss användare eller ett visst abonnemang. Det är dessutom särskilt angeläget att handlingar som skickas elektroniskt hamnar rätt eftersom det, till skillnad från vid användande av post- och budtjänster där handlingen läggs i ett kuvert, saknas möjligheter att hemlighålla innehållet för den person som felaktigt råkar få handlingen skickad till sig.

Vidare anges följande (prop. 2009/10:237 s. 238-239).

När det gäller handlingens innehåll bör särskilt uppgifternas känslighet beaktas och ställas i relation till hur säker överföringsmetoden är. Höga krav på säkerhet bör ställas när en handling innehåller känsliga personuppgifter enligt personuppgiftslagen eller uppgifter om lagöverträdelser m.m. enligt personuppgiftslagen. Detsamma gäller handlingar som omfattas av sekretess. När det gäller handlingens omfattning kan det i vissa fall finnas anledning för myndigheten att avstå från att skicka handlingar som är mycket omfattande på elektronisk väg. Myndigheten kan dock, oberoende av handlingens omfattning, i många fall skicka handlingen på elektronisk väg om delgivningsmottagaren har anvisat en sådan överföringsmetod i det enskilda delgivningsärendet. I tveksamma fall kan det vara lämpligt att kontakta delgivningsmottagaren innan handlingen skickas. Vid prövningen av att det inte är olämpligt att skicka handlingarna på elektronisk väg kan konstateras att en grundläggande förutsättning för att handlingen ska skickas på elektronisk väg är att myndigheten med tillräcklig grad av säkerhet vet att handlingen når delgivningsmottagaren på t.ex. ett visst telefaxnummer eller en viss e-postadress. Myndigheten måste vid bedömningen också beakta risken för att andra än delgivningsmottagaren kan ta del av innehållet. Det kan därför finnas anledning att undvika att skicka handlingar på elektronisk väg till en adress som någon annan än delgivningsmottagaren har anvisat.

3.3.2 Offentlighets- och sekretesslagen

Enligt **34 kap. 1 § OSL** gäller som huvudregel sekretess hos Kronofogden i mål eller ärende om utsökning och indrivning samt i verksamhet enligt lagen om näringsförbud, för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Enligt bestämmelsens andra stycke gäller sekretess dock inte uppgift om

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

förpliktelse som avses med den sökta verkställigheten i ett pågående mål. Sekretessen gäller inte beslut i mål eller ärende. Sekretessen gäller inte heller uppgift om förpliktelse som avses med den sökta verkställigheten i ett avslutat mål, om verkställighet för någon annan förpliktelse söks inom två år eller om verkställighet tidigare sökts och uppgiften inte är äldre än två år. Om gäldenären är en fysisk person som inte är näringsidkare och målet är ett allmänt mål krävs dock även att målet har pågått efter att en underrättelse enligt 4 kap. 12 § UB har lämnats och gäldenären haft tillräcklig tid att bevaka sin rätt, eller att Kronofogden har bedömt att någon sådan underrättelse inte behövs.

Enligt **34 kap. 6 § OSL** gäller sekretess hos Kronofogden i mål om skuldsanering för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

I Kronofogdens ärenden om betalningsföreläggande eller handräckning gäller inte någon särskild sekretessbestämmelse. Att en person förekommer som motpart i ett sådant mål är således inte någon sekretesskyddad uppgift.

Enligt **12 kap. 2 § OSL** kan en enskild helt eller delvis häva sekretess som gäller till skydd för denne, om OSL inte anger något annat. Den som är avsedd att skyddas av en sekretessbestämmelse kan normalt alltså förfoga över sekretessen.

3.3.3 Förvaltningslagen

Enligt **6 § Förvaltningslagen** ska en myndighet se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla.

3.3.4 Skuldsaneringslagen

Enligt **2 § skuldsaneringslagen** ska Kronofogden lämna upplysningar om skuldsanering till svårt skuldsatta fysiska personer som är eller har varit föremål för verkställighet enligt utsökningsbalken.

3.3.5 Vissa JO-beslut av relevans för delgivning/kommunikation via sociala medier

I **JO 1376-2013**, som gällde socialtjänstens kommunikation via e-post, där en pappa klagade på att en socialsekreterare under en pågående barnavårdsutredning hade skickat e-postmeddelanden med information om utredningen till honom och hans fru, uttalades bl.a. följande.

Om den enskilde vill att myndigheten ska kommunicera med honom eller henne per e-post bör detta kunna göras under vissa förutsättningar. När e-posten innehåller känsliga uppgifter krävs

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

särskilda säkerhetsåtgärder för att säkerställa att rätt person får åtkomst till uppgifterna och att de överförs på ett säkert sätt (t.ex. genom kryptering). Om det rör sig om personuppgifter som inte är känsliga ur integritetssynpunkt bör viss kommunikation kunna ske även utan kryptering eller liknande. De föreskrifter som finns på hälso- och sjukvårdsområdet kan här ge viss vägledning. Exempel på uppgifter som bör kunna kommuniceras per e-post med någon som gett sitt samtycke till kommunikation på detta sätt kan vara information om tider för möten, information om att en utredning är klar och kan hämtas hos socialtjänsten m.m. Ett e-postmeddelande som skickas utan kryptering över ett öppet nät får dock inte avslöja detaljer kring personliga förhållanden.

JO 494-2016 berör frågan om socialtjänsten borde ha tagit kontakt med en förälder per sms inför ett yttrande till domstol. JO skrev i sitt beslut bl.a. följande:

Socialtjänsten ska självklart agera korrekt och professionellt i alla kontakter med enskilda. Det är även viktigt för förtroendet för myndigheten att kontakter med enskilda tas på ett sätt som minimerar risken för missförstånd. När den första kontakten sker genom ett kortfattat sms begränsas handläggarens möjlighet att förklara varför kontakten med den enskilde tas. När socialtjänsten behöver komma i kontakt med någon kan det i många fall vara lämpligt att inleda med en brevkontakt. I dag är det dock många som föredrar att använda e-post eller andra elektroniska kommunikationssätt. Det finns inte något generellt förbud för socialtjänsten att skicka e-post eller sms till klienter. Socialtjänsten är dock skyldig att skydda de personuppgifter som behandlas. Dessutom bör socialtjänsten undvika att använda elektroniska kommunikationsmedel om inte den enskilde lämnat sitt medgivande till att kommunicera på det sättet.

Ett interimistiskt yrkande ska handläggas skyndsamt av domstolen. Den tid inom vilken socialnämnden ska lämna snabbupplysningar är alltså som regel kort. Mot den bakgrunden har jag viss förståelse för att handläggaren, efter att ha försökt nå AA per telefon, skickade ett kortfattat sms för att snabbt komma i kontakt med henne. Som jag har påpekat finns dock vissa risker med ett sådant förfarande, särskilt ur integritetssynpunkt. När det gäller sms, eller liknande elektroniska meddelanden, framstår det exempelvis inte som otänkbart att någon annan än den tänkta mottagaren läser meddelandet. Enligt min mening bör socialtjänsten iaktta stor försiktighet när de använder sms för att kommunicera med enskilda, i synnerhet vid den inledande kontakten.

4 Kronofogdens bedömning

4.1 Efterforskning i sociala medier

Den författningsreglering som framförallt begränsar Kronofogdens möjligheter att utföra efterforskningsåtgärder på sociala medier är 2 kap. 6 § läst tillsammans med 2 kap. 20-21 §§ RF, art. 8 i Europakonventionen, samt principerna om offentlighet, legalitet och objektivitet. Vidare sätter reglerna om dataskydd och personuppgiftsbehandling upp vissa ramar som Kronofogden har att hålla sig inom.

4.1.1 Efterforskning av allmänt tillgänglig information

Bedömningen görs att efterforskning på sociala medier avseende uppgifter som i praktiken är tillgängliga för var och en är tillåten. Detta eftersom sådan efterforskning inte utgör ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten eller en sådan kränkning av rätten till privat- och familjeliv som aktualiserar skyddet i RF eller Europakonventionen. Detta gäller även om det krävs någon form av inloggning på ett konto på det sociala mediet, så länge ett sådant konto är möjligt att skapa för vem som helst. Uppgifterna som efterforskas i dessa fall är ju enkelt åtkomliga för var och en, och då är det också rimligt för den enskilde att förvänta sig att även myndigheter får tillgång till uppgifterna. Denna slutsats ligger i linje med JO-besluten 2611-2013 och 3964-2007 och innebär att någon ingående prövning huruvida efterforskningsåtgärderna är godtagbara enligt 2:20-21 RF, eller nödvändiga enligt art. 8 punkt 2 Europakonventionen, inte behöver göras i dessa fall.

Däremot måste Kronofogden, även när det gäller denna typ av efterforskningsåtgärder, beakta objektivitetsprinciperna enligt 1 kap. 9 § RF och 5 § FL, och ta fram rutiner för efterforskning så att sådan inte sker slumpmässigt. Dessutom föreskriver dataskyddsregleringen att Kronofogden bara får behandla personuppgifter i den mån som det är nödvändigt för att Kronofogden ska kunna fullgöra de rättsliga förpliktelser som åvilar myndigheten. De sökningar som sker bör därför ha ett bestämt syfte och vara lämpliga och befogade för att utföra myndighetens uppgifter i det enskilda fallet, och personuppgifter ska endast samlas in i sådan utsträckning som är nödvändig för att Kronofogden ska kunna utföra sin lagreglerade verksamhet. Kronofogden har dock en uttrycklig utredningsskyldighet i såväl verkställighetsmål och skuldsaneringsärenden som i sin tillsyn över näringsförbud, varför efterforskning ofta torde vara befogad och nödvändig. Åtgärderna får dock inte upplevas som omotiverade intrång i den personliga integriteten, och bör bara användas när det saknas andra, mindre integritetskänsliga sätt att få fram uppgifter, t.ex. att fråga gäldenären eller leta i offentliga register.

Kronofogden behöver, utifrån ovanstående principer och verksamhetens behov, upprätta rutiner för när efterforskning på olika sociala medier ska ske och hur sådan ska gå till.

4.1.2 Efterforskning av information som inte är allmänt tillgänglig

Efterforskning av information på sociala medier som inte är tillgänglig för vem som helst med ett konto är mer problematisk. Att efterforska sådan information som någon gjort tillgänglig bara för en begränsad skara personer torde normalt innebära ett betydande intrång i den personliga integriteten, som påminner om den typ av intrång som en husrannsakan utgör (vilket är förbjudet utan stöd av lag enligt 2 kap. 6 § första stycket RF). När sådan efterforskning blir av mer omfattande karaktär riskerar den att ses som kartläggning av en enskilds personliga förhållanden, och därmed aktualisera skyddet i 2 kap. 6 § andra stycket RF. Och även om åtgärderna är mer begränsade torde de anses utgöra intrång i privatlivet enligt art. 8 EUK. Därför torde efterforskning av information som inte gjorts allmänt tillgänglig alltid behöva stöd av lag och vara nödvändig med hänsyn till något av de i art. 8 punkt 2 uppräpade intressena.

Inom såväl verkställigheten (genom 4:9 UB), tillsynen av näringsförbud (genom 44 § lagen om näringsförbud) och skuldsaneringen (20 § skuldsaneringslagen) finns det i och för sig klart lagstöd för att vidta sådana utredningsåtgärder som behövs för att utföra verksamheten (i 44 § lagen om näringsförbud nämns även spaningsåtgärder). Dessa lagrum är dock allmänt hållna, och även om det i förarbetena klargörs att utrymmet för Kronofogden att själv avgöra vilka utredningsmöjligheter som bör vidtas i det enskilda fallet är relativt stort, så görs bedömningen att dessa lagrum knappast är utformade med tillräcklig precision för att enligt art. 8 EUK berättiga att myndigheten vidtar åtgärder för att efterforska information på sociala medier som medvetet gjorts tillgänglig endast för en begränsad krets av personer. För detta skulle det krävas uttryckligt lagstöd för sådana åtgärder, på ett liknande sätt som det i 2 kap. 17 § UB finns för att genomföra förrättningar i bostad och andra utrymmen. Även om en bostadsförrättning i och för sig får ses som en mycket integritetskränkande åtgärd, som i viss utsträckning liknar djupare efterforskning på sociala medier, så kan knappast heller lagstödet för bostadsförrättning användas som rättsligt stöd för efterforskningsåtgärder på sociala medier. I JO 3652-2010 slår JO fast att frånvaron av författningsregler och ett oklart rättsläge när det gäller enskildas fri- och rättigheter allmänt sett inte av en myndighet kan tas till intäkt för att utsträcka myndighetens befogenheter, och att en försiktighetsprincip i dessa fall bör tillämpas. Även om utrymmet för integritetskränkande åtgärder är något större i ärenden som rör tillsyn av näringsförbud, eftersom lagtexten tillåter spaning, så

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

blir bedömningen i denna fråga densamma i tillsynsmål som i verkställighetsmål och skuldsaneringsärenden.

Efterforskning av information på sociala medier som inte är tillgänglig för vem som helst med ett konto ska således inte ske. Efterforskning ska således i princip inte omfatta att bli vän med någon eller ansluta till en sluten grupp som inte vem som helst godkänns som medlem i. När en sådan grupp blir tillräckligt stor kan det i och för sig övervägas om det som läggs upp i gruppen kan anses tillhöra någons ”privatliv”, och om det verkligen utgör något integritetsintrång att efterforska informationen. När det gäller mycket stora grupper, även om vem som helst inte släpps in i dessa, kan det således finnas ett utrymme att gå ifrån denna huvudregel. Detta utrymme får dock bedömas som oklart, och en försiktighetsprincip motiverar att Kronofogden som regel avstår från att ansluta till sådana grupper.

4.1.3 Efterforskning ska normalt vara öppen och ske med myndighetens utrustning

När Kronofogden använder sociala medier bör, främst på grund av offentlighetsprincipen, utrustning och konton tillhörande Kronofogden användas, och det bör som huvudregel gå att se att Kronofogdens konton tillhör Kronofogden. Privata konton ska aldrig användas (jfr. JO-beslutet 2611-2013). Dold myndighetsutövning kan enligt JO alltid ifrågasättas från rätts säkerhetssynpunkt genom den avskärmning från insyn och kontroll som då uppkommer, särskilt om åtgärderna saknar stöd i en rättslig reglering, se JO 2972-2009. Det skulle vidare kunna äventyra förtroendet för myndigheten om integritetskänsliga efterforskningsåtgärder för Kronofogdens räkning i stor utsträckning sker dold genom privata Facebookkonton eller anonymiserade Kronofogden-konton.

Från verksamheten har samtidigt framhållits att det i vissa fall finns behov av att kunna genomföra efterforskning utan att lämna spår efter sig, exempelvis när myndigheten samarbetar med polis mot organiserad eller grövre brottslighet. I dessa lägen vill man kunna använda sig av utrustning och konton som den efterforskade inte kan härleda till Kronofogden. De ovan nämnda skälen och avsaknad av direkt lagstöd för sådan dold eller spårlös efterforskning föranleder restriktivitet med sådana åtgärder. Så länge informationen som efterforskas är åtkomlig för var och en bedöms det, mot bakgrund också av det generella lagstöd som finns i 4 kap. 9 § UB och 44 § lagen om näringsförbud, dock inte finnas rättsliga hinder mot att i speciella fall använda anonymiserade konton eller utrustning som inte kan härledas till Kronofogden. För detta torde dock krävas att syftet med åtgärderna riskerar att gå om intet i annat fall. Dessutom bör rutiner för när sådan spårlös/dold efterforskning får ske och hur den ska hanteras tas fram,

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

som ger uttryck för den avvägning som måste ske mellan principerna om offentlighet och legalitet å ena sidan och myndighetens berättigade syfte att genomföra effektiva utredningar å andra sidan. Det bör även beaktas att det inte torde finnas någon möjlighet enligt OSL att hemlighålla vilka dessa anonyma konton är om någon begär ut information om dessa. Innan spårlos/dold efterforskning sker på ett visst socialt media måste det också stämmas av så att sådan inte strider mot det sociala mediets användarvillkor.

4.1.4 Andra aspekter att beakta vid efterforskning i sociala medier

Som huvudregel ska, enligt EU:s dataskyddsförordning, den typ av känsliga personuppgifter som anges i art. 9 i förordningen inte behandlas. Om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse på grundval av svensk lag, lagen står i proportion till sitt syfte och är förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehåller bestämmelser och lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen, så får behandling av sådana uppgifter dock ske. Regeringen har, vid tillkomsten av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, uttalat att det torde stå klart att verksamhet som innefattar myndighetsutövning utgör ett viktigt allmänt intresse. Regeringen har även gjort bedömningen att, i de fall behandlingen av sådana uppgifter är nödvändig för handläggningen av ett ärende, behandlingen är tillåten om den uppfyller dataskyddsregleringens krav i övrigt. Mot denna bakgrund görs bedömningen att Kronofogden får efterforska även känsliga personuppgifter om det är nödvändigt för handläggningen av det aktuella ärendet samt befogat med hänsyn till syftet och lämpligt i övrigt.

Av förvaltningslagens 27 § framgår att uppgifter som Kronofogden får fram genom efterforskning på sociala medier, som kan ha betydelse för ett beslut i ärendet som efterforskningen sker i, snarast ska dokumenteras. Det ska även framgå av dokumentationen när den har gjorts och av vem. Även i övrigt ska efterforskningsåtgärder som görs dokumenteras i den mån åtgärderna påverkar ärendet eller om dokumentationen behövs för att kunna följa ärendets gång, med hänsyn till bl.a. offentlighetsprincipen och 1 kap. 9 § RF. Det är särskilt viktigt att dokumentera åtgärder som är ovanliga eller av mer känslig eller ovanlig natur (se JO 1693-2009).

Av principen om fri bevisprövning samt JO 1143-2008 framgår att även sådant material som åtkommit på tvivelaktigt sätt får beaktas vid beslutsfattande i ett ärende. Om Kronofogden exempelvis skulle få in information från tredje man får denna således beaktas även om tredje man har kommit åt den genom tveksamma efterforskningsmetoder.

4.2 Kontakttagande och delgivning via sociala medier

4.2.1 Restriktivitet är påkallad

Vid kommunikation i sociala medier saknas normalt tillförlitliga möjligheter att säkerställa vem som är innehavare av ett visst konto och således mottagare av det som skickas, och säkerheten för meddelanden är normalt låg. Dessutom torde det idag vara få personer som förväntar sig att få viktig information av myndigheter till sig via sociala medier, vilket skulle kunna uppfattas som oseriöst av myndigheten. Detta i jämförelse med kommunikation via fax, e-post eller sms, medier som samtliga används för seriös kommunikation av bl.a. myndigheter i stor utsträckning idag. Av praxis från JO framgår vidare att myndigheter överlag bör vara försiktiga med att använda elektronisk kommunikation när informationen som kommuniceras innehåller personuppgifter eller uppgifter som skyddas av sekretess. Detta bl.a. då myndigheter har ett ansvar för sin personuppgiftsbehandling och en skyldighet att se till att sekretessbelagda uppgifter inte röjs. Dessutom föreskriver dataskyddsregleringen begränsningar att lämna ut uppgifter från databaser på medier för automatiserad behandling.

Det ovanstående medför att Kronofogden bör vara mycket försiktig i sin kommunikation med kunder via sociala medier, och i första hand bör söka kontakt med kunder via mer traditionella kommunikationskanaler.

4.2.2 Under vissa förutsättningar kan kontakt tas via sociala medier

Vissa personer som Kronofogden har som uppgift att söka för delgivning är svåra att få tag på, och bor kanske inte på sin folkbokföringsadress, eller använder inte det telefonnummer eller den mailadress som Kronofogden har tillgång till. Samtidigt använder många sociala medier i hög utsträckning. Kronofogden har enligt förvaltningslagen en skyldighet att se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla, och att ärenden handläggs så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Kronofogden verkar vidare i ett samhälle som är under ständig utveckling. Enligt delgivningslagen ska delgivningsarbetet bedrivas så att det medför så lite kostnader och besvär som möjligt. Mot bakgrund av detta krävs att Kronofogden inte är allt för försiktig med att se nya möjligheter i olika tekniska lösningar. Detta kan ofta även gynna den enskilde som ska delges.

Delgivningen och verkställigheten inom Kronofogden har framfört att de har behov av att kunna ta kontakt med kunder via sociala medier, för att uppmärksamma dem på att Kronofogden söker kontakt med dem, och förhoppningsvis få dem att frivilligt t.ex. ringa till myndigheten. Att kontakta en kund genom sociala medier utan att skicka med någon annan information än att Kronofogden söker kontakt med personen är inte förknippat med lika stora

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

problem som att delge handlingar, då uppgifterna som kommuniceras kan hållas nere till ett minimum. Om Kronofogden inte får kontakt med en kund för dialog med denne ökar vidare risken att Kronofogden behöver använda sig av mer ingripande och integritetskänsliga metoder, såsom stämmingsmannadelgivning eller i vissa fall förrättning i bostad. Om en kontakt via sociala medier kan begränsa användningen av sådana åtgärder medför det en vinst både ur en integritetsaspekt för privatpersonen och för myndigheten.

Bara det faktum att Kronofogden söker efter en person får i och för sig anses vara en personuppgift, och ofta en integritetskänslig sådan, då den ofta innebär att personen är skuldsatt eller har krav riktade mot sig. Uppgifter om förpliktelser i pågående verkställighetsmål, eller uppgift om att någon är motpart i ett mål om betalningsföreläggande eller handräckning, skyddas inte av någon sekretess, varför sekretesskäl inte utgör hinder att kommunicera sådana uppgifter. Dataskyddsregleringen gäller dock ändå för behandling av uppgiften.

Genom ett meddelande till någon om att personen söks sprids uppgiften. Så länge detta görs för att fullgöra Kronofogdens uppgifter strider sådan behandling inte i sig mot dataskyddsregleringen. Enligt art. 5.1 f) i dataskyddsförordningen måste personuppgifter dock också behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för personuppgifterna. Att skicka en upplysning till ett konto på sociala medier om att Kronofogden söker kontoinnehavaren kan medföra en risk att Kronofogdens meddelande når eller kan uppfattas av en annan person än den som Kronofogden söker. Om uppgifterna som meddelandet innehåller minimeras och detta kontaktsätt används endast efter att mer konventionella kontaktsätt såsom brev, mail, telefon och sms har prövats eller inte kan väntas fungera, och endast när Kronofogden har befogad anledning att anta att rätt person använder kontot som meddelandet skickas till, är emellertid risken för skada inte så pass stor i förhållande till den möjliga nyttan med åtgärden att säkerhetsaspekten hindrar denna typ av användning. Eftersom uppgiften inte tas ur en databas och bara skickas till personen som uppgiften gäller blir det heller inget problem med bestämmelsen i 2 kap. 25 § i lagen om behandling av uppgifter i Kronofogdens verksamhet.

På grund av ovanstående bör sociala medier inte användas som det primära sättet att söka kontakt med kunder, men det anses inte finnas rättsliga hinder mot att använda sociala medier för att söka kontakt med parter i t.ex. mål om betalningsföreläggande eller gäldenärer i pågående verkställighetsmål när mer konventionella och säkrare sätt såsom brev, telefonsamtal eller e-post inte fungerar för att få kontakt med kunden. Då bör ett försök via sociala medier kunna göras innan t.ex. stämmingsman skickas ut. Samma sak torde gälla kontaktförsök även i andra typer av ärenden. Detta bör dock naturligtvis ske endast när myndigheten har befogad anledning att utgå från att kontot som kontaktas tillhör

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

rätt person. Dessutom bör myndigheten då begränsa innehållet i meddelandet till en uppmaning till kunden att kontakta myndigheten på annat sätt. Fortsatt kontakt i ett specifikt ärende via det sociala mediet efter att ett första meddelande har tagits emot bör i princip inte ske.

4.2.3 Kontaktuppgifter som åtkommes genom sociala medier

Om andra möjliga sätt att kontakta någon, t.ex. ett telefonnummer eller en mailadress, upptäcks via sociala medier, kan Kronofogden använda dessa. Vid efterforskning av sådana uppgifter ska principerna som gäller vid efterforskning i sociala medier tillämpas.

4.2.4 Delgivning via sociala medier bör ske endast i undantagsfall

Delgivningslagstiftningen utesluter inte explicit att delgivning skulle kunna ske via sociala medier, men föreskriver att delgivningssättet ska vara ändamålsenligt med hänsyn till handlingens innehåll och omfattning. De problem och risker som anförs ovan leder till bedömningen att det mycket sällan är ändamålsenligt att använda sociala medier för formell delgivning av information, i bemärkelsen att handlingarna som ska delges skickas till kunden via sociala medier.

I ett fall då det står helt klart att ett konto på sociala medier används av den som ska delges, den personen samtycker till att handlingarna/informationen delges via detta konto, handlingarna/informationen har ett innehåll som är begränsat till ett fåtal sidor och enkelt och snabbt går att ta till sig även från en mobil enhet, och dessutom inte innehåller uppgifter som är särskilt integritetskänsliga för eller sekretesskyddade till förmån för någon annan än den som samtyckt till delgivningen, bör sådan delgivning dock kunna användas. Detta torde dock handla om mycket speciella fall.

4.3 Informationsspridning om skuldsanering via sociala medier

Enligt skuldsaneringslagen ska Kronofogden lämna upplysningar om skuldsanering till svårt skuldsatta fysiska personer som är eller har varit föremål för verkställighet enligt utsökningsbalken. En idé är att detta skulle kunna ske genom att kontakta dessa personer via sociala medier. Meddelanden som upplyser om möjligheten att söka skuldsanering till utpekade personer innefattar dock indirekt en uppgift om att personen har betydande skulder. Uppgifter om skulder i avslutade mål är ofta skyddade av sekretess, vilket talar emot att kommunicera sådana uppgifter via sociala medier. Även när uppgiften inte omfattas av sekretess talar dess potentiella känslighet emot sådan kommunikation på grund av regeln i dataskyddsförordningen om att lämplig säkerhet ska säkerställas vid

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-12-09

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Rättsavdelningen	3/19/RKF
Beslutsdatum	Dnr
2019-12-09	840 24478-19/121

personuppgiftsbehandling. Man undkommer inte heller användning av mer ingripande och integritetskänsliga åtgärder genom sådan kommunikation, eftersom sådana metoder inte kommer i fråga för att sprida information om att någon frivilligt kan ansöka om skuldsanering.

Sammantaget anses på grund av ovanstående att det saknas tillräckliga skäl för att direktkontakta och lämna upplysningar om skuldsanering till utvalda personer via sociala medier, och detta trots att informationen i och för sig skulle skickas för att hjälpa den enskilde personen. Sådana upplysningar bör därför lämnas via andra, mer konventionella och säkrare, kanaler. Vilka dessa ska vara får utredas i annat sammanhang. Det ska dock påpekas att ovanstående resonemang inte hindrar att Kronofogden lägger upp allmän information om skuldsaneringsinstitutet på sociala medier, så länge informationen inte innehåller uppgifter om enskilda personer. Det skulle också kunna övervägas att använda riktad reklam om skuldsanering via sociala medier, då sådan informationsspridning inte på samma sätt som direktmeddelanden skulle peka ut mottagaren, eller på samma sätt innebära spridning av personuppgifter. Även detta får i så fall utredas i ett annat sammanhang.